

Komentarz

10 / 2024

www.csm.org.pl

KONFLIKT IRAN-IZRAEL:

Perspektywa Chin i Indii

CENTRUM
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH

CENTRE
FOR INTERNATIONAL
RELATIONS

Dr Tomasz Łukaszuk

Obserwatorium Azjatyckie przy CSM, adiunkt UW,
b. ambasador RP w Indonezji i Indiach

W XXI wieku Ocean Indyjski stał się najbardziej ruchliwym i najważniejszym szlakiem handlowym i komunikacyjnym na świecie, obsługującym 61% światowego ruchu kontenerowego i 70% światowego tranzytu ropy naftowej. Wojna między Izraelem a organizacjami terrorystycznymi Hamas i Hezbollah, wspieranymi przez Iran, grożą utrudnieniami na tym szlaku. Czy Chiny i Indie będą potrafiły skutecznie wpłynąć na Iran i Izrael, aby zapobiec eskalacji?

Uderzenie w szlaki handlowe

Bliski Wschód, inaczej zwany Azją Zachodnią, to 48% światowych rezerw ropy naftowej. Cieśniny Bab al-Mandab i Ormuz obsługują 40% globalnego i 82% azjatyckiego handlu ropą naftową. Od przepływających statków i ich ładunku zależy bezpieczeństwo energetyczne wszystkich największych gospodarek regionu Azji i Pacyfiku. Ropa naftowa transportowana przez obie cieśniny stanowi dla Japonii 95%, dla Indii 60%, a dla USA – 11% zapotrzebowania.

Chiński import ropy z krajów Zatoki Perskiej jest trzykrotnie większy niż krajów UE i USA razem wziętych. Zaspokaja on ponad 30% zapotrzebowania Państwa Środka, stanowiąc kluczowy element jego bezpieczeństwa energetycznego. Dodatkowym aspektem jest bezpieczeństwo realizowanego poprzez Malezję importu ropy z Iranu do Chin.

Rosnący konflikt Iranu z Izraelem to zagrożenie dla bezpieczeństwa dwóch portów położonych u wejścia do Cieśniny Ormuz: Chabahar i Gwadar oraz powiązanych z nimi projektów infrastrukturalnych. Chabahar to regionalna inwestycja Iranu we współpracy z Indiami i Japonią, mająca za zadanie wzmocnienie potencjału przeładunkowego portów w Munro i Mumbaju, a także połączenie Centralnej Azji z Oceanem Indyjskim. Gwadar to ważna część chińsko-pakistańskiego korytarza ekonomicznego stanowiąca połączenie z korytarzami handlowymi Pasa i Szlaku wiodącymi do zachodniej części Xinjangu.

Biorąc pod uwagę zasoby i wagę krajów położonych w rejonie Zatoki dla gospodarek krajów Azji, reakcje Chin i Indii nie dziwią. Oba mocarstwa są nastawione na przeciwdziałanie dalszej eskalacji konfliktu.

Polityka Chin

Chin próbują zachować równowagę w stosunkach zarówno z Izraelem, jak i Iranem, bo oba kraje są ważnymi partnerami gospodarczymi Państwa Środka. W 2021 roku podpisały 25-letni program inwestycji na 400 mld USD w Iranie. Xi Jinping wielokrotnie zapewniał, że Pekin będzie utrzymywać z Iranem dobre relacje bez względu na sytuację międzynarodową.

Handel Chin z Izraelem wzrósł w drugiej dekadzie XXI wieku dwukrotnie, podobnie jak inwestycje w sektorze IT. W trosce o interesy gospodarcze Pekin stara się angażować w proces pokojowy w Azji Zachodniej poprzez organizację dialogu między Iranem i państwami Zatoki Perskiej, a także Izraelem i ugrupowaniami palestyńskimi. Chiny angażują swoje zasoby, aby wywierać presję również na USA, apelując o większe i bardziej stanowcze działania administracji w Waszyngtonie.

Polityka Indii

Indie prowadzą w Zachodniej Azji, jak to określił minister spraw zagranicznych Jaishankar, „wielowektorową” politykę, biorąc pod uwagę wagę relacji gospodarczych z Izraelem, jednym ze strategicznych partnerów w sektorze obronnym, IT i rolnictwa. Ważnym aspektem stosunków z Izraelem jest zaangażowanie w grupie I2U2 (Indie, Izrael, USA, Zjednoczone Emiraty Arabskie).

W relacjach z Iranem Indie zainwestowały w wiele projektów korytarzy handlowych, w tym w Międzynarodowy Korytarz Transportowy Północ-Południe (INSTC) łączący Indie z Iranem i Rosją oraz znacznie ważniejszy Korytarz

Gospodarczy Indie-Bliski Wschód-Europa (IMEC). Dla Indii narastającym problemem jest jednak zaangażowanie Iranu we wspieranie organizacji terrorystycznych, które werbują ochotników na subkontynencie indyjskim.

Negatywny wpływ na jakość relacji miało prowokacyjne oświadczenie Ali Khamenei, lokujące Indie wraz z Mjanmą i Izraelem wśród krajów gdzie „cierpią Muzułmanie.” Rozumiejąc jednak wagę problemu New Delhi podtrzymuje aktywny kontakt ze stronami konfliktu, zwracając uwagę na globalny wymiar zagrożeń wynikających z jego eskalacji, takich jak zaburzenie ruchu żeglugi handlowej i zniszczenia w infrastrukturze przeładunkowej i przetwórczej ropy naftowej. Premier Indii Modi kontaktował się z premierem Izraela Netanyahu, wzywając do dyplomatycznego rozwiązania konfliktu z udziałem wszystkich stron konfliktu. Indie podjęły także środki w ramach dyplomacji morskiej, kierując okręty marynarki wojennej do irańskich portów.

Co robią Iran i Izrael?

Biorąc pod uwagę znaczenie Chin i Indii – dwóch rosnących w siłę polityczną i gospodarczą wschodzących mocarstw globalnych – zarówno Tel Awiw i Teheran nie mogą lekceważyć ich głosu. Dodatkowo na sytuację wpływa osłabienie USA, zaabsorbowanych kampanią wyborczą przed listopadowymi wyborami prezydenckimi. Niebagatelną rolę w obu krajach odgrywa także czynnik wewnętrzny związany z potencjalną zmianą liderów.

Premier Izraela Benjamin Netanyahu zdaje sobie sprawę z możliwości utraty władzy w przypadku pokojowego rozwiązania konfliktu i zwołania wyborów. W przypadku Iranu dopiero niedawno nastąpiła zmiana na stanowisku prezydenta, a najwyższy przywódca, ajatollah Ali Khamenei, ma 85 lat.

Zarówno przed Izraelem, jak i Iranem stoi perspektywa zmiany pokoleniowej i ewolucja społeczeństwa od konserwatywnego w stronę bardziej liberalnego. Obecni przywódcy tych krajów będą się starali opóźnić ten proces. Będzie im zależało na podtrzymywaniu kontrolowanego napięcia w obustronnych stosunkach na poziomie, który z jednej strony nie doprowadzi do wybuchu pełnoskalowej wojny w regionie, ale z drugiej będzie podgrzewać konflikt.

CENTRUM STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH

CSM jest niezależnym, pozarządowym ośrodkiem analitycznym zajmującym się polską polityką zagraniczną i najważniejszymi i problemami polityki międzynarodowej.

Fundacja została zarejestrowana w 1996 r. CSM prowadzi działalność badawczą i edukacyjną, wydaje publikacje, organizuje konferencje i spotkania, uczestniczy w międzynarodowych projektach we współpracy z podobnymi instytucjami w wielu krajach. Tworzy forum debaty i wymiany idei w sprawach polityki zagranicznej, relacji między państwami oraz wyzwań globalnego świata.

Działalność CSM jest adresowana przede wszystkim do samorządowców i przedsiębiorców, a także administracji centralnej, polityków, dyplomatów, politologów i mediów.

Od 2009 r. CSM jest uznawany za jeden z najlepszych think tanków Europy Środkowo-Wschodniej w badaniu „The Leading Public Policy Research Organizations In The World” przeprowadzonym przez Uniwersytet Pensylwanii.

Centrum Stosunków Międzynarodowych | ul. Ogrody 24, 03-994 Warszawa | +48 608 593 632

 www.twitter.com/CIR_CSM

 www.facebook.com/CIR.CSM

CENTRUM
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH